

Asia: VN/23654/2021

Luonnos hallituksen esityksestä eduskunnalle arkistolain ja Kansallisarkistosta annetun lain muuttamisesta/Regeringens proposition till riksdagen med förslag till ändring av arkivlagen och lagen om Riksarkivet

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Maanmittauslaitos kiittää mahdollisuudesta lausua luonnosta arkistolain ja Kansallisarkistosta annetun lain muuttamisesta.

1 Asian tausta ja valmistelu

Ei lausuttavaa.

2 Nykytila ja nykytilan arviointi

Arkistolain uusiminen on kannatettavaa, koska aikaisempi vuodelta 1994 oleva laki on sisällöltään monelta osin vanhentunut.

3 Tavoitteet

Tavoite tietojen tallentamistavasta riippumattomasta, arkistotoimen nykyisen toimintaympäristön ja digitaalisuuden vaatimukset huomioon ottavasta lainsäädännöstä on hyvä. Toteutuessaan arkistolaki yhdenmukaistaa arkistointia koskevan lainsäädännön ja sen keskeisen käsitteistön tietosuoja, tiedonhallintaa ja viranomaisten toiminnan julkisuutta koskevan lainsäädännön kanssa.

Arkistolakia koskeva luonnos pohjautuu (ainakin asiakirjan käsitteen osalta) julkisuuslakiin, johon kohdistuu myös uudistuspainetta. On toivottavaa, että nyt valmisteltu ja lausunnolla oleva arkistolaki

on kirjoitettu siten, ettei siihen välittömästi kohdistu muutostarpeita julkisuuslain päivittämisen yhteydessä.

Maanmittauslaitoksen kiinteistö- ja huoneistotietoihin liittyvissä tehtävissä tuotetut asiakirjat ovat aktiivisessa käytössä. Ne eivät saavuta ns. historiallista elinkaaren vaihetta eli arkistointivaihetta, jolloin niiden käyttötarkoitus olisi toinen kuin luontihetkellä.

Maanmittauslaitoksen tulo-rahoituksesta yli puolet saadaan asiakkailta perittävistä maksuista. Kiinteistö- ja huoneistotietojen tuotannon tietojärjestelmien palvelukyky ja häiriötön toiminta on ehdoton edellytys tulo-rahoituksen turvaamiseksi. Maanmittauslaitoksen sähköisen arkiston tuotantosovellus on keskeinen osa kiinteistö- ja huoneistojen tuotantojärjestelmäkokonaisuutta. Tietoihin kohdistuu päivittäin useita satoja tiedonhakuja. Sujuva ja häiriötön saatavuus on välttämätöntä.

Tiedonhallintaa koskevissa lainsäädännön uudistuksissa tulee ottaa kantaa niihin tilanteisiin, joissa viranomaisen päätöksenteko perustuu automaattioratkaisuihin ja päätöksentekoprosessi ei perustu asiakirjoihin. Maanmittauslaitos kehittää kiinteistöjen ja huoneistojen omistuksen rekisteröintiä automaattioratkaisujen suuntaan.

4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset

Kommentti käsitteistä:

Arkistolain 2 a §:ssä määritellään arkistoinnin, arkistometatietojen, arkistotoimen, asiakirjan ja arkistotoimijan käsitteet. Laissa käsitettä arkistonmuodostaja ei enää ole. Arkistonmuodostaja -käsitteenä on hyvin vakiintunut. Monella viranomaisella on edelleen hallussaan arkistonmuodostajittain syntyneitä arkistokokonaisuuksia.

Käsitteiden arkistotoimi, arkistotoimija sekä tiedonhallintayksikkö -suhteet jäävät tulkinnanvaraisiksi ja käsitteiden välinen suhde tulisi kuvata tarkemmin esimerkiksi käsitemallinnuksella.

6 § on jäänyt termi arkistonmuodostaja

Kommentti vastuuhenkilön nimeämisestä:

9 §: Arkistotoimijan velvollisuus arkistoinnin vastuuhenkilön nimeämisestä on kannatettava. Se tukee sekä arkistolakiin että muihin tiedon- ja tiedon elinkaarenhallintaa edistävien lakien tavoitteiden saavuttamista.

Kommentti siirrettävistä asiakirjoista:

14 §: Ehdotetun esityksen mukaan: ”Sähköiseen muotoon muutetut asiakirjat, joilla on niiden alkuperäiseen muotoon liittyvää erityistä arvoa, siirretään Kansallisarkistoon myös alkuperäisessä muodossa”.

Kansallisarkiston arkisto- ja seulontapolitiikan erillisliitteen mukaan: ”Analoginen säilytysmuoto voi toimia esimerkiksi todistuskappaleena menneestä ajasta, ja sitä voidaan hyödyntää näyttely- ja opetustoiminnassa.” Ainakin näissä tapauksissa tulisi analogisesta muodosta riittää pelkkä otantaan perustuva näyte, koko arkiston säilyttäminen sekä analogisessa että sähköisessä muodossa ei ole tarpeen.

Muutoinkin sellaisten asiakirjojen, joiden alkuperäiseen, analogiseen muotoon, liittyy erityistä arvoa, digitoinnin tarpeellisuutta tulisi arvioida todellinen käyttötarve ja digitoinnin kustannukset huomioiden. Nyt lakiin kirjattu kategorinen kirjaus ei antane mahdollisuutta tapauskohtaiselle arvioinnille.

Kommentti siirron ajankohdasta:

14 §: Ehdotetun esityksen mukaan ”Kansallisarkisto päättää siirron ajankohdasta kuultuaan asianomaista toimijaa, joka siirron toteuttaa.”

Siirtoajankohdasta päätettäessä tulee huomioida asiakirjojen alkuperäinen käyttötarve eikä siirrosta saa aiheutua viranomaistoiminnalle haittaa.

5 Muut toteuttamisvaihtoehdot ja kansainvälinen vertailu

Ei lausuttavaa.

6 Yksityiskohtaiset perustelut

Sivu 52: Kokonaisuuden hahmottamisen varmistamiseksi asiakirjan elinkaaren eri vaiheita kuvaavat käsitteet tulisi määritellä selkeämmin. Kyseessä on olennainen terminologinen muutos, joka ei vielä ole vakiintunut.

7 Lakiehdotukset

Ei lausuttavaa.

8 Muut huomiot

Ei lausuttavaa.

Kirjaamo Mml
Maanmittauslaitos